

բաղադրութիւն են այն աշակերտները, որոնք երկար յորդորանաց եւ խրաւուռ չանտալով եւ մոտավարարեալ առարկայքը չունենելով՝ ինքին կը հակամտին ելելու, որով դպրոցի տեսչաւ թիւնն իսկապէս անմեղադրելի կը մնայ հոտարակութեան առջեւ:

Վարդապետ աշակերտներէն մէկը Մարտիկ Մարգարիտի Վարդանեան Տաճիկցի, իւր ընկերակցաց մէջ միշտ յետադէմ գտնուելով եւ քանի մը ուսմանքներ (չձագրութիւն, գաղղիերէն, տաճիկերէն) սկսելով եւ թողլով վերջին ժամանակս պարզապէս յայտնեց, որ աւելի կը փափաքի արձակուիլ եւ իւր հայրենիքը երթալ՝ քան թէ ուսանիլ: Վարդի տեսչաւ թիւնը քանի մը անգամ յորդորներ կարգաց յիշեալ աշակերտին իւր վստակար գիտաւորութենէն յետ կենալ եւ իւր դասերը շարունակել, բայց սպրդեցութիւն մը չեղաւ անոր ընթացից վրայ, ուստի որոշուեցաւ որ իւր հայրենիքը դնուի եւ ծնողացը յանձնուի, եւ այս փոքրիկ յատարարութիւնը հրատարակուի օրագրի միջոցաւ, որպէս զի չկարծուի թէ նոյն աշակերտի արձակման պատճառն դպրոցի տեսչաւ թիւնն է:

Ստիս պատուական իրագրի ՍՊԺ. Խմբագրին ուղղուած եւ (Յրաթերթի 209, 210, 211, 212, եւ 213³) թուերուն մէջ տպագրուած երկար եւ տակաւին շարունակելի մի ընդդիմախօսութիւն կը կարգանք, իբր ի պատասխանի Սիւնի Ծրամաստերի մէջ հրատարակուած Տարբերութիւն իրանական միութեան եւ միութեան յօդուածոյն:

Թէպէտ եւ շատ փափաքելի էր մեզ շուտով մի լրջամիտ Զեյթուն հրատարակել յիշեալ ընդդիմախօսական պատասխանայն դէմ, սակայն Սիւնի ներ-

կայ ամաթուոյն տպագրութիւնը արդէն ըրացած լինելով եւ Ստիս օրաթերթի ամբողջ թիւերը տակաւին մեր ձեռքը հասած չըլինելով, ստիպուած ենք առաջիկայ ամսոյն թողուլ:

Եւ այժմ այսքանը միայն կ'ասենք, որ աւելի բարեբաղդ պիտի համարենք զմեզ, եթէ Սիւնի յօդուածոյն դէմ եղած ընդդիմախօսութեան մէջ ընդարձակ հմտութիւն նշմարելնք եւ ոչ թէ սահմանափակ տեսութիւն, բլուռապետեալ դատողութիւն, հակառական արտայայտութիւնք եւ յաճախակի փոխուստ ի բուն խնդրոյն, որոց համար դժբաղդաբար պիտի ստիպուինք ոչ թէ ուղղակի Զեյթուն գրել, այլ եւ ընդ նմին՝ քրիստոնէութեան եկեղեցական պատմութեան եւ աղգանսութեան նկատմամբ՝ նոր ի նորոյ այլ բէն դատաւ մեր կարեւորութեան արժանի ընդդիմախօսին:

ՆՈՐԱՏԻՊ ՍԵՂՄԱՍ

Ընտուածաշունչ գրոց թէ՛ հին եւ թէ՛ նոր կատարանաց տպագրութիւնը երկու հարիւր տարիէն ՚ի վեր զաւազան տպագրաներու եւ զանազան քաղաքաց մէջ ի լոյս ընծայուած են: Ասկան փորգապետէն սկսեալ մինչեւ ցայսօր: Սոյն վարդապետն առաջինն եղաւ որ Մատերում քաղաքին մէջ հրատարակեց Ընտուածաշունչը 1666 ին, որ նոյն դարուն նկատմամբ թէպէտ եւ մեծ ու նշանաւոր ծառայութիւն մի ըրած կը համարուի բարեպաշտ ժողովրդոց կրօնասէր եւ աղօթասէր ոգւոյն, այսու ամենայնիւ ուսանց նշանակութեան չկրնար երբէք անցնի իւր համարձակութիւնը՝ որով մեր նախնեաց թարգմանութեան մէջ ձեռներեց գտնուեցաւ զանազան փոփոխութիւններովն ու յաւելուածնե-

րով, զորս թէ հին և թէ նոր կրօնականաց մէջ մնացող ըստինական բնագրէն առնելով՝ Կորա այս մեզու գրելի ձեռներեցու թիւերն նոյն ժամա նակին աչքի չընարկու, և մինչև ուն քամ նորս տարագրութիւնն՝ որ թեր ևւս մի միայն օրինակի վրայ էր, իրեն հետեւողներ եւս ունեցաւ. վասն զի 1733 թուականին նոյն տպին վերայ երկրորդ անգամ հրատարակուեցաւ ի Վենետիկ Սիթիարայ օրովը, և թէպէտ իբր կէս դարէն յետոյ Սկիա նեան օրինակին անհարազատութիւնը հնագոյն եւ ընտրեալոյն գրչագրաց հետ բաղդատելով իմացուեցաւ, եւ 1805 ին, ինչպէս և 1860 ին նոր հրատարակութիւններ տեսնուեցան (և տուածառնչ գրաց. ի վերայ այսր առ մենայնի՝ դարձեալ մի և նոյն մամլէն և աղբային ուրիշ վանական և հասարակ մամուլներէ թէ նոր կրօնականի և թէ Սարմատարանի տպագրութիւնը կը շարունակուին Սկիանեան օրինակին վերայ, թիւերեւ երկիւղածութիւն համարուի այս ոմանց, սակայն մեր նախնեաց հին ու հարազատ թարգմանութիւններն այլափոխեալ և օտարոտի յաւելուածներով ընդունին այլ քիչ մեղադրելի չէ, և լայն նպատակութեամբ լծուցաւ մէջ տպեալ նոր կրօնականներն և Սաղմոսքն մասնաւոր ուշադրութեամբ ջանացինք հնագոյն գրչագիր օրինակաց հետեւելով ի լայն ընծայել. ինչպէս և այս անգամ խոշորագիր Սաղմոսի տպեցման ժամանակ բնագիր ընտրեցինք մեզ մագաղաթեայ հին գրչագիր մի, որոյ սկզբնագիր օրինակ եղած է այն դրոշմով հասնէս տարկուագրագրագետը խուղարկութեամբ գլխած է Հաղատոյ վանից գրքատան մէջ իբր հարազատ թարգմանութիւն հին թարգմանչաց մերոյ, և այս պատուականութիւնն ու հարազատութեամբ

թիւնն ցուցանելու համար արժանի կը համարիմ յիշատակարանքը հաս մէջ բերել որ գրուած է Հայոց 2266 թվականին, այսինքն Գրիստոսի 1306 թուականին:

ԱՅՑԻԱՏԱԿԱՐԱՆ

« Լայն և բազում բարեաց բանից, և բազմաց ըղձախ. թէ կամի բանից աշակերտել, երկոյնմուտ թեմաք իմա գգրեալագ. զի գաւ լայն ազաց և խառն մնաց և ունանն պաղատանաց, և աղաւթ թականաց հոգեւոր զբաւանք անձանձիր, ի գրեթէ իտաւակութիւն ընդ Գրիստոս մեր: Այս գրուած անգործիկ ոգւոյ իմոյ Գրիստոսնիկ և ուսումնաւոր մերից, յայգացանիկ աղաւթական, և յեւրեկաճարժ ժիր մշակ, մանաւանդ խոշորոյ այսմ նրաւագի, որ է աղ և համեմէլ ամենայն աղաւթից, այս քաղցրածաշակ սաղմոս և ջի աղ և այլ աւելի և պակաս ասն զհոգւոյն որոյ կարգեալ բանքս, և անփոյթութեամբ և անսամուլթեամբ հեռացուցաւ. նեն զճանարութիւն յիմեանց և գրեթէ իմեանց հեռանաւ. մի հայիր ընդ բարեւոյն բազմաբարեաց բանից բազմաւ և մի հեղգանար հասանել ճգամք ճգիւ. ի վերայ սաղաւթեանց սորա. զի այլք այլապէս ստեղծաբանն, և ընդգայր զաւղանն, և բայց զու զայս ճշմարիտ վարկեր իբր բազում երկովք բարեալ և ստղգեալ. զի սա է գաղափարն գերունակ, սուրբ վարդապետն և մեծ սեփետուսին սուրբ ուխտին Հաղատոյ Սարկաւագին: Լայն սարկաւագս, այլ սուրբ և տեսնաւոր զաւարժաւուն և լի հոգւով, որ և ի սովին սուրբ նախափայն ինդրեր ի սուրբ փայնն տեսնել ընա, և ահա երեւեցաւ նմա գեմ յանդիման, և գրկախառն համբուրիւ ողջունիւ ողջունեաց ընա, և բազում բանա իմիթարական խառնեցաւ ընդ ընա, և առ վնասեալ էր ի բազում ժամանակ վասն այլայման սաղմոսին, և ոչ գիտեր զէլ իրայն, թէ ուսումնասեր ճգնորդեց, և ապա մտեալ ի յարկիղս գրեանն որ ի Հաղատ, զամենայն որանեաց, և ապա հոսակ բուն զամենայն գրեանն ի ներքայ եգիտ թարգմանագիր սաղմոսարան ջիւղ և նուազ գրուի, և առեալ զայն խոշորութեամբ համբուրեաց, և եղ ի վերայ ապա իրաց, և ապա աղեալ ձեռն ի գործ բացայայտեաց անտի զմանկեալ գանձն և ըզիւրեալ աղբիւրն: Սկիւն իղապար ընթերցաւոր դուրսդ բաշ իմա, և զիս յիշաւ և Աստուած զբեղ: Ամեն:

ԲՅՑԻԱՏԱԿԱՐԱՆ

Յամբ եւթնհարիւրերորդի յոմեարդի հինգերորդի գրեցաւ որ և աստուածաշունչ և հոգեւոր ապա մտաբանն ի հայրապետութեան տեսած Հայոց Գրիգորիւն, ի Սաղաւորութիւնն Հայոց Դեռնի որդւոյ թորոսի, որ և յայսմ ամի աւծաւ թագաւոր: Չոր յոյս ունէլ մու առ աւծեալն Եփեսոս, պահէլ